

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Геолого-географічний факультет
Кафедра економічної та соціальної географії і туризму

Силабус курсу
"ЕСТЕТИКА ЛАНДШАФТА"

Обсяг	Загальна кількість: кредитів 4; годин - 120; залікових модулів - 2; змістовний модуль - 3
Семестр, Рік	I/2 магістр
Дні, Час, Місце	за розкладом занять
Викладач (і)	Красеха Єрофей Никифорович, д.б.н., проф.
Контактний телефон	(0482) 68-78-42
E-mail:	grunt.ggf@onu.edu.ua
Робоче місце	Кафедра географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру
Консультації	Очні консультації: 1 год., понеділок, 15.00-16.00 Онлайн-консультації: ZOOM – понеділок 16.00-16.30 (запрошення надсилається в групу Viber)

КОМУНІКАЦІЯ

Спілкування в аудиторії за розкладом. В позааудиторний час студенти зможуть поставити питання під час консультації (понеділок, з 15.00-16.00). Інші види комунікації: група в Viber, очна та онлайн консультації за розкладом

e-mail: grunt.ggf@onu.edu.ua

телефон: (0482) 68-78-42

соціальні мережі: Viber (за номером телефону)

аудиторія: за розкладом

АНОТАЦІЯ КУРСУ (місце даної дисципліни в програмі навчання; мета курсу; тематика)

Предмет вивчення дисципліни – дослідження естетичного впливу природних та міських ландшафтів на психику та життєдіяльність людини, у тому числі подорожі з метою знайомства з унікальністю та різноманіттям природних та міських ландшафтів.

Пререквізити курсу: лекційний курс та практичні заняття з курсу "Естетика ландшафта" викладається магістрам 2 курсу після засвоєння навчальних дисциплін «Логістика в туризмі», «Екскурсологія».

Мета курсу – отримання майбутніми фахівцями сфери туризму професійних знань про різноманіття природних і міських ландшафтів та їх естетичного впливу на людину, що потребує наукового пояснення та визначення логічних принципів та категорій.

Завдання дисципліни:

- обґрунтування теоретико-методологічних засад курсу «Естетика ландшафта»;
- виявлення особливостей пейзажу для формування візуальної естетичної моделі;
- дослідження естетичної оцінки пейзажу;
- аналіз методики оцінки агресивності і гомогенності візуальних полів в міському середовищі;
- аналіз психолого-естетичних критеріїв оцінки ландшафту;
- дослідження географо-естетичних критеріїв оцінки ландшафту;

Очікувані результати. Здобувач повинен:

знати:

- сучасні наукові концепції та моделі курсу «Естетика ландшафта»;
- методику естетичної оцінки пейзажу;
- методику оцінки агресивності пейзажу в міському середовищі;

- психолого-естетичні критерії оцінки ландшафту;
- географо-естетичні критерії оцінки ландшафту;

вміти:

- володіти методологією досліджень формування візуальної естетичної моделі ландшафту;
- володіти методами естетичної оцінки пейзажу;
- володіти методами оцінки агресивності пейзажу в міському середовищі;
- пояснювати психолого-естетичні критерії оцінки ландшафту;
- оперувати географічною інформацією стосовно критеріїв естетичної оцінки ландшафту;

ОПИС КУРСУ

Форми і методи навчання

Курс буде викладений у формі лекцій (18 год.) та практичних занять (18 год.), організації самостійної роботи студентів (84 год.).

Основна підготовка студентів здійснюється на лекційних та практичних заняттях, але у значній мірі покладається на самостійне вивчення предмета студентами денної форми навчання під час двох семестрів. Під час викладання дисципліни використовуються методи навчання: словесні (лекція, пояснення); наочні (демонстрація презентації з картами, графіками, фото та відеосюжетами); практичні (практичні роботи); робота з підручником (під керівництвом викладача, самостійна робота студентів).

Навчальний контент

	<i>Перелік тем (загальні блоки)</i>	<i>Результати навчання</i>
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Основні поняття та естетичне досягнення ландшафту		
1	Тема 1. Основні поняття естетики ландшафту	<p>знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - історію формування естетики як наукового напрямку; - зв'язок естетики як наукового напрямку з різнобічними дослідженнями мистецтва в психології, соціології, семіотиці, кібернетиці для створення цілісної теоретичної моделі художньої діяльності; - суб'єкт-об'єктний системний підхід в розумінні прекрасного для визнання об'єктивних основ естетичного сприйняття в реально існуючій гармонії навколишнього світу;
2	Тема 2. Історія осмислення естетики природи	<p>знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - погляди античних філософів на гармонію і красу природи в системній організованості і цілісності та вторинність мистецтва по відношенню до природи; - мистецтвознавчі трактати епохи Відродження, історія введення терміну "ландшафт" в науковий ужиток мистецтвознавчої літератури; - методологічні висновки механістичної наукової революції XVII–XVIII ст., пізнання природи за допомогою експерименту, досвіду і фізико-математичних розрахунків; - трактат Д. Дидро "Думки про пояснення

		<p>природи" про закономірні зміни ландшафтних станів, про аспективність пейзажу як одного з показників його естетичної привабливості;</p> <ul style="list-style-type: none"> - методологічні висновки роботи Висенте Кардуччо "Діалоги про живопис", де живопис виступає моделлю реального світу і джерелом естетичної оцінки його краси мистецтвом; - методологічні висновки родоначальників класичної німецької філософії Канта та Гегеля, які вважали естетику переважно як філософію мистецтва; - погляди російського філософу В.С. Соловйова у роботі "Краса в природі" (1889); - сучасний сформований суб'єкт-об'єктний системний підхід в у визнанні об'єктивних основ естетичного сприйняття в реально існуючій гармонії навколишнього світу.
3	<p>Тема 3. Гармонійні закони природи. Золотий переріз. Симетрія в природі. Ритм. Фрактали.</p>	<p>знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - методологічні підходи до вивчення ландшафтів; - головні закони і закономірності природи: симетрія в природі, ритм (біологічний, сезонний, добовий), фрактали;
<p>ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Пейзаж як формування візуальної естетичної моделі</p>		
4	<p>Тема 4. Гармонійні закони кольорознавства. Природний диктат кольору.</p>	<p>знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - зміст поняття «колір»; - природну структуру кольору: хроматична і ахроматична групи; - характеристики хроматичних кольорів: якісні параметри (колірний тон і насиченість), кількісний параметр (яскравість); - структуру кольорів по поєднанню: перша група - споріднені кольори, друга група - споріднено-контрастна, третя група - контрастні кольори; - про психоемоційну дію кольору; - про певну символіку кольору: позитивний та негативний зміст; - чинники впливу на сприйняття кольорів людиною: національні особливості, соціокультурні та інші.
5	<p>Тема 5. Пейзажна композиція. Композиційна структура картин в пейзажному живописі .</p>	<p>знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - зміст суб'єкт-об'єктного поняття «пейзаж»; - зміст поняття «ландшафт»; - просторово-часова структуру пейзажу; - елементи пейзажної композиції в ландшафтній архітектурі; - структурні блоки пейзажу в ландшафтній

		<p>архітектурі - пейзажні сюжети, які утворюють власне пейзаж.</p> <ul style="list-style-type: none"> - основне завдання садово-паркового мистецтва; - структура пейзажів по глибині видової перспективи і кількості планів, що відкриваються: одноплановий пейзаж, властивий фронтальній композиції; пейзажі з далекою перспективою (глибинно-просторова композиція); - зміст поняття «складний пейзаж»; - зміст понять «композиційний вузол», «композиційні осі» та їх естетичне значення . пейзажу; - значення другорядних елементів пейзажу: куліси, фланги пейзажу, фон на якому розгортається сюжет.
6	Тема 6 Класифікація природних пейзажів та їх естетична оцінка	<p>знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - мету та підходи до класифікації ландшафтів: структурно-генетичний, геохімічний, геофізичний, соціально-функціональний та інші; - проблеми становлення і пошуку оптимальних варіантів класифікації пейзажів; - структурно-фізіономічну класифікацію природних пейзажів;
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. Естетична оцінки пейзажу		
7	Тема 7. Методики естетичної оцінки пейзажу	<p>знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - мету традиційних естетичних оцінок - визначення можливості рекреаційного використання пейзажу; - методика естетичної оцінки на основі характеристики компонента, який найоб'єктивніше відбиває природний комплекс (І.І.Яценко, 1917); - методика естетичної оцінки на основі покомпонентного аналізу естетичних властивостей пейзажу (Р.В. Бобров, 1989); - спеціальні критерії характеристики естетичної привабливості заповідної території за методикою дослідження естетичних цінностей територій заповідних об'єктів (А. Меллум, 1972): рельєф, міра і характер лісистості, озерність ландшафтів; - методика естетичної оцінки пейзажу (С. Келлерт, 1996). на основі таких характеристик, як складність картини (кількість і несхожість елементів), структурованість зображення, наявність красивих точок, що особливо привертають увагу, глибина пейзажу, будова поверхні

		землі, відсутність почуття небезпеки, лінія огляду, наявність водних об'єктів.
8	Тема 8. Методики оцінки агресивності і гомогенності візуальних полів в міському середовищі	знати: - методики інструментальної оцінки пейзажних картин: оцінку пейзажних картин за допомогою спеціалізованих приладів, метод зовнішнього спостереження, метод використання психологічного експерименту; - методики оцінки агресивності візуального поля, відсутності гармонійної єдності з природним середовищем; - методику письмового опитування, особливості анкетування; - методику фотофіксації
9	Тема 9. Методика визначення схем композиційних структур парків	знати: - закони композиції при формуванні паркового об'єкту; - особливості планувальної та просторової композицій; - особливості створення осьових, променевих або кільцевих схем композиції на основі мережі паркових стежин і доріг; - значення існуючих на околиці міста лісових масивів, насадження яких залишилися незмінними, для створення парків; - значення транзитних шляхів у створенні планувальних схем парків.

Формування програмних компетентностей

Компетенція	Шифр компетенції
Здатність шукати, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел	ЗК6.
Здатність зосереджуватись на якості та результаті при виконанні завдань	ЗК7.
Навички використання інформаційних та комунікативних технологій	ЗК8.
Здатність шукати, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел	ЗК6.
Здатність зосереджуватись на якості та результаті при виконанні завдань	ЗК7.
Навички використання інформаційних та комунікативних технологій	ЗК8.
Знання та розуміння предметної області своєї професії	ФК1.
Уміння застосовувати фахові знання на практиці	ФК2.
Здатність аналізувати діяльність суб'єктів індустрії туризму на всіх рівнях управління	ФК4.
Розуміння сучасних тенденцій і регіональних пріоритетів розвитку туризму в цілому та окремих його форм і видів	ФК5.
Розуміння принципів, процесів і технологій організації роботи суб'єкта туристичної індустрії та її підсистем	ФК8.
Здатність здійснювати моніторинг, інтерпретувати, аналізувати та систематизувати туристичну інформацію, уміння презентувати туристичний інформаційний матеріал	ФК10.
Здатність використовувати в роботі туристичних підприємств інформаційні технології та офісну техніку	ФК11.
Здатність визначати індивідуальні туристичні потреби, використовувати	ФК12.

сучасні технології обслуговування туристів та вести претензійну роботу	
Здатність до співпраці з діловими партнерами і клієнтами, уміння забезпечувати з ними ефективні комунікації	ФК13.
Здатність працювати у міжнародному середовищі на основі позитивного ставлення до несхожості до інших культур, поваги до різноманітності та мультикультурності, розуміння місцевих і професійних традицій інших країн, розпізнавання міжкультурних проблем у професійній практиці	ФК14.
Здатність діяти у правовому полі, керуватися нормами законодавства	ФК15.

12. Рекомендована література

Базова

1. Аткина Л.И., Жукова М.В. Эстетика ландшафта / Л.И. Аткина, М.В. Жукова – Екатеринбург: изд-во уч.-метод. центра УПИ, 2017 – 75 с.
2. Боговая И.О. Ландшафтное искусство / И.О. Боговая, Л.М. Фурсова. М.: Агропромиздат, 1988. 223 с.
3. Николаев В.А.: Ландшафтоведение. Эстетика и дизайн: учебное пособие / В.А. Николаев. М.: Аспект пресс, 2003. 170 с.
4. Бобров Р.В. Лесная эстетика: учебное пособие / Р.В. Бобров. М.: Агропромиздат, 1989. 191 с.

Список інформаційних джерел

1. Mitrione S. The world is our health care system. A Newsletter by Informe Design. A Web site for design and human behavior research. De-sign, Landscape, and Health., MD, MLA.[Электронный ресурс] Режим доступа: http://www.informedesign.org/_news/apr_v05r-r.pdf.
2. Nakamura R.A., Fujii E. Comparative study of the characteristics of the electroencephalogram when observing a hedge and a concrete block fence. Journal of the Japanese Institute of Landscape Architects. 1992. 55 p.
3. Stephen R. Kellert, "The Value of Life", 1996, Island press / Sher-water books, Washington. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://ecoethics.ru/old/b19/201.html>.
4. Ulrich R.S., Cooper M.C., Barnes M. Effects of gardens on health outcomes: Theory and research. In Healing Gardens. Therapeutic Benefits and Design Recommendations. New York: Eds.; John Wiley & Sons, 1999.
5. Архитектурная композиция садов и парков / Под общей ред. А.П. Вергунова. М.: Стройиздат. 1930. 254 с.
6. Белова О.В. Общая психодиагностика: методические указания / О.В. Белова. Новосибирск: Научно-учебный центр психологии НГУ, 1996. 38 с.
7. Бобров Р.В. Лесная эстетика / Р.В. Бобров. М.: Агропромиздат, 1989. 192 с
8. Боговая И.О. Ландшафтное искусство / И.О. Боговая, Л.М. Фурсова. М.: Агропромиздат. 1988. 223 с.
9. Бодалев А.А. Общая психодиагностика / А.А. Бодалев, В.В. Столин. СПб.: Изд-во «Речь», 2000. 440 с.
10. Будрюнас А.Р. Карта эстетических ресурсов ландшафта Литвы и принципы ее составления. Экология и эстетика ландшафта / А.Р. Будрюнас, К.И. Эрингис. Вильнюс: Минтис. С. 184–195.
11. Вековцева Т.А. Художественный образ в печатной рекламе России: дис. канд. искусствоведения / Т.А. Вековцева. М., 2000. 213 с.
12. Соловьёв В.С. Красота в природе, 1863–1900. Серия «Выдающиеся мыслители» / В.С. Соловьёв. Рн/Д: Феникс, 1998. С. 276–332.
13. Гегель Г.В.Ф. Наука логики. В 3 т. Т. 1 Серия «Философское наследие», Т. 37 / Г.В.Ф. Гегель. М.: Мысль, 1970.

14. Горнова М.И. Методика психоэмоционального восприятия природных элементов в городской среде / М.И. Горнова. Хабаровск ХГТУ, 1999. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://tgv.khstu.ru>
15. Дишин Д.А. Оценка пейзажно-эстетической привлекательности ландшафтов: методологический обзор / Д.А. Дишин, Е.С. Попов // Известия Алтайского государственного университета. 2010. № 3–2.
16. Озерков. Доклад на XXII-х Сервантесовских чтениях. СПб.: Пушкинский Дом, 2000. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://famous-birthdays.ru/data/26.html>.
17. Тест дифференцированной самооценки функционального состояния / В.А. Доскин, Н.А. Лаврентьева, М.П. Мирошников, В.Б. Шарай // Вопросы психологии. 1973. № 6. С. 141–145.
18. Дружинин В.Н. Экспериментальная психология. 2-е изд., доп. / В.Н. Дружинин. СПб.: Питер, 2003. 319 с.
19. Зайцев Г.Н. Методика биометрических расчетов. Математическая статистика в экспериментальной ботанике / Г.Н. Зайцев. М.: Наука, 1973. 256 с.
20. Иванова Н.В. Экологические проблемы градостроительства. Ландшафтная архитектура, гостиничное и курортное строительство / Н.В. Иванова, И.Н. Тюкова // Вестник ВолГАСУ. Сер.: Стр-во и архит. 2009. Вып. 14 (33). С. 203–209.
21. Исаченко А.Г. Методы прикладных ландшафтных исследований / А.Г. Исаченко. Л., 1980. 222 с.
22. Какой кроп-фактор матрицы вашего фотоаппарата. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://fotoadvice.ru/teoriya-fotografii/ustroystvo-fotoapparata/68-kakoi-krop-faktor-matricy-vashego-fotoapparata.html>.
23. Кищук А.А. Композиция изображения пейзажа как отражение структуры ландшафта // Проблемы синтеза искусства и архитектуры. Тематический сборник научных трудов института живописи, скульптуры и архитектуры им. И. Е. Репина / А.А. Кищук. Л.: 1961. Вып. XI. С. 58–62.
24. Корбюзье Ле. Модульор. Мод-1. Опыт соразмерной масштабу человека всеобщей гармоничной системы мер, применимой как в архитектуре, так и в механике. Мод-2. Слово за теми, кто пользовался Модульором. Продолжение книги «Модульор-1». Пер. с франц. / Ле Корбюзье. Париж, 1948.
25. Коротко об объективах. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://www.cambridgeincolour.com/ru/tutorials/camera-lenses.htm>.
26. Кроп-фактор. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://ru.wikipedia.org/wiki/Кроп-фактор>.
27. Кузнецова А.Г. Знакомьтесь: визуальная экология. Архитектура. Строительство. Дизайн. 2004. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://www.archjournal.ru>.
28. Ландшафтная таксация и формирование насаждений пригородных зон / В.С. Моисеев, Н.М. Тюльпанов, Л.Н. Яновский (и др.). Л.: Стройиздат, 1977. 224 с.
29. Лосев А. Эстетика природы / А. Лосев. М.: Наука, 2006. 442 с.
30. Мандельброт Б.Б. Фрактальная геометрия природы («The Fractal Geometry of Nature») / Б.Б. Мандельброт. Ижевск: Ин-т компьют. иссл., 2002. 656 с.
31. Меллума А.Ж. К вопросу об оценке эстетических ресурсов ландшафтов / А.Ж. Меллума. Рига: Зинатие, 1972. С. 39–46, 52.
32. Методические указания, рекомендованные Научно-техническим советом Государственной службы заповедного дела Минэкоресурсов Украины, 2002 Текст. Киев, 200, 66 с.
33. Методы регистрации движений глаз. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://www.videoecology.com/23record.html>.
34. Николаев В.А. Ландшафтоведение. Эстетика и дизайн / В.А. Николаев. М.: Аспект Пресс, 2005. 176 с.

35. Гагина Н.В. Приемы оценки антропогенной преобразованности геосистем / Н.В. Гагина, Т.А. Федорцова. Минск: БГУ, 2002. 97 с.
36. Родичкин И.Д. Строительство лесопарков СССР / И.Д. Родичкин. М.: Лесн. пром-сть, 1972. 104 с.
37. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии / С.Л. Рубинштейн. СПб.: Питер, 1999. 720 с.
38. Рубцов Л.И. Проектирование садов и парков / Л.И. Рубцов. М.: Стройиздат, 1979. 188 с.
39. Саймондс Дж.О. Ландшафт и архитектура / Дж.О. Саймондс. М.: Издательство литературы по строительству, 1965. 193 с.
40. Сергеев Е.Ю. Вспомогательные (прикладные) дисциплины. Фотодело: учебное пособие для студентов, обучающихся по специальности 030600.62 Журналистика / Е.Ю. Сергеев. СПб.: Litres, 2010. 230 с.

Політика оцінювання

- Політика щодо дедлайнів та перескладання: Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- Політика щодо академічної доброчесності: Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань в процесі заняття.
- Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Поточний контроль									Модульний контроль	Сума балів (залік)
Змістовий модуль №1			Змістовий модуль №2			Змістовий модуль №3				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	6	100
2	2	2	2	2	2	2	2	2		

T1, T2 ... T8 – теми змістових модулів.